

4

Ferenc pápa első ízben ad elő két tragikus epizódot kamaszkorából: egy gyilkos (később öngyilkos) osztálytársa és egy olyan fiú történetét, aki megölte az édesanyját. Borgesszel való kapcsolatát is bemutatja, kinek szavai csodálatosan aláfestik a felidézett drámai eseményeket.

RÉSZLET

Az a tizennégy fiú, aki hat évvel korábban, márciusban – reményekkel teli szívvel – először tette be a lábát a 12. sz. Vegyipari Technikumba, sajnos nem végezhetett mind együtt 1955 végén.

Volt, aki tragikus véget ért az úton.

Egy rendőr fia volt. És valószínűleg sok tekintetben a legintelligensebb és legtehetségesebb volt mindannyiunk közül; a klasszikus zene szenvedélyes rajongója és alapos ismerője, ráadásul zenei felkészültségével egyenértékű irodalmi kultúrával is bírt... Ráadásul az a nagydarab fiú volt a legtestesebb is közöttünk. És egy zseni.

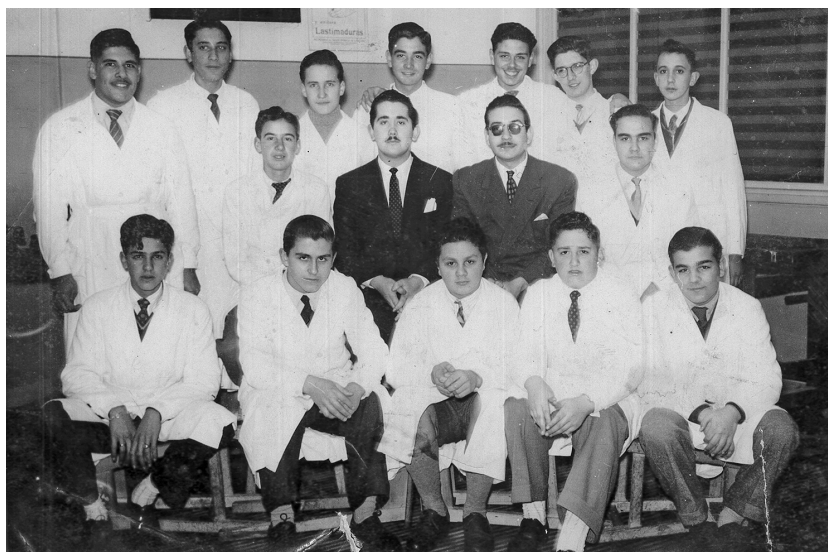
Az emberi elme azonban kifürkészhetetlen. Egy napon – amely ugyanolyannak tűnt, mint a többi – az a fiú elvette az apja fegyverét, és megölte az egyik környékbeli barátját.

A hír bombaként robbant, és teljességgel lesokkolt minket. Az elme-gyógyintézet büntetés-végrehajtó részlegébe zárták, én pedig meglátogattam. Ez volt az első konkrét börtönélményem; az intézmény kétszeresen is fogda volt, hiszen az elmebeteg is elzárva éltek benne. Csak egy apró ablakon keresztül tudtam üdvözölni a barátomat, egy rács által négyre osztott, bélyegszerű lyukon keresztül, amelyet egy nehéz vasajtó keretezett. Szörnyű volt az egész, mélységesen felkavart. Aztán néhány társunkkal együtt visszatértem hozzá. Néhány nappal később azonban hallottam, amint az iskolaszolga és néhány diák (egy másik osztályból) gúnyos hangon beszél róla. Ez felbőszített. Kiosztot-

tam őket, majd az igazgatóhoz rohantam, és hangot adtam rosszállásomnak. Kifejtettem, hogy soha többé nem lenne szabad előfordulnia hasonlóknak; hogy ráadásul még egy iskolaszolga is beleártotta magát a dologba; hogy az a fiú épp eleget szenved az elmeógyógyintézet és a börtön között hanyódvá. Kirohanásomnak híre ment az iskolában: egyenes emberként könyveltek el. Nem tudom, mennyire voltam érdemes a tiszteletre, de a hírnév már csak ilyen. A barátomat később javítóintézetbe küldték, és továbbra is írogattunk egymásnak. Megmenekült az életfogytiglani börtöntől, mert akkor még kiskorú volt. Néhány év múlva szabadult.

Amikor már a noviciátust töltöttem, egyik volt iskolatársam felhívott, és elmondta, hogy sikerült felvennie a kapcsolatot a fiú húgával, aki lesújtva számolt be arról, hogy a bátyja, nem sokkal azután, hogy elhagyta a javítóintézetet, öngyilkos lett. Huszonnégy éves lehetett.

Amint a zsoltár tartja: „Mert kifürkészhetetlen az ember belseje és szíve” (Zsolt 64,7).

Diáktársaimmal az egykori Vegyipari Technikumban

(jobbra az első vagyok az álló sorban).

(© Ferenc pápa magánarchívuma)

Nagy fájdalom volt, amely egy másikat is felidéz az elmémben és a szívemben.

Negyedikes voltam, amikor egy első fiú odajött hozzám a buszon. Úgy emlékszem, megkérdezte, kölcsön tudnék-e adni neki valami könyvet, amire épp szüksége volt, én pedig igent mondtam, hogy megvan otthon, és elhozom neki. Így kezdődött a kapcsolatunk. Egykegyerek volt, és az iskolában fegyelmezetlenségéről hírhedt. Ekkor már erősen éreztem magamban az elhívást, de még nem fejeztem ki nyíltan mások felé. Tudtam, hogy a kisfiú még nem volt elsőáldozó; egy szóval elkezdtem kísérgetni, beszélgettem vele, és igyekeztem vigyázni rá, amennyire tőlem telt. Az otthonában is felkerestem, hogy találkozzam a szüleivel, két jó emberrel, az Heredia családdal, aztán... Amikor én hatodikos voltam, az a fiú agyonszúrta az anyját. Legfeljebb tizenöt éves lehetett.

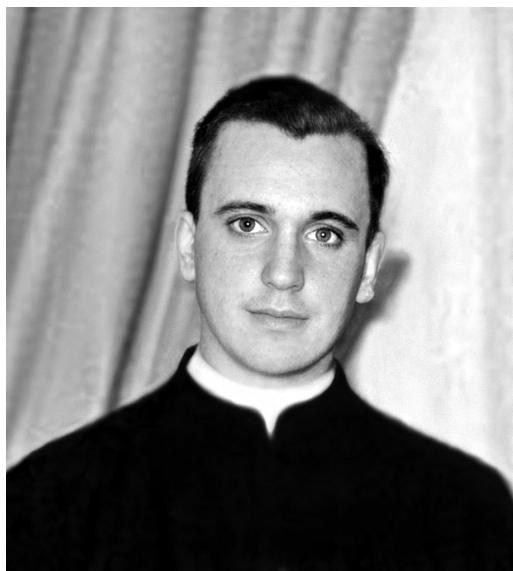
Emlékszem a virrasztásra abban a házban: az apja hamuszürke arcára, kettős fájdalmára, nyugtalanságára. Jób maszknájának tűnt az arckifejezése: „Szemem homályossá válik bánatomban, tagjaim sorvadnak, mint árnyék, olyanok” (Jób 17,7).

Ez a hír is villámcsapásként sújtotta az iskolát, mondhatnám, áthatott minket az élet tragédiája, összetettsége. Jorge Luis Borges szavaival: „Megpróbáltam – nem tudom, milyen sikerrel – lineáris történeteket alkotni. Nem merem állítani, hogy egyszerűek; hiszen nincs a földön egyetlen mondat, egyetlen szó sem, amely egyszerű volna.”

Az élet komplex tapasztalatának megjelenítéséhez alázat szükséges.

Mindig is nagyra tartottam és tiszteltem Borgest, mert ámulatba ejtő komolysággal és méltósággal élte meg létét. Igen bölcs és nagyon mély érzésű ember volt. Amikor mindössze huszonzét évesen irodalom és pszichológia szakos tanár lettem a Colegio de la Inmaculada Concepción Santa Fe nevű oktatási intézményben, kreatívíráskurzust tartottam a diákoknak, és arra gondoltam, hogy a titkárnőjén keresztül – aki korábban a zongoratanárnőm volt – elküldök Borgesnek két történetet, amelyeket a diákjaim írtak. Még annál is fiatalabbnak tűntem, mint ahány éves valójában voltam, úgyhogy a diákjaim egymás közt csak

*Caruchán*nak („Babaképűnek”) neveztek. Borges pedig a huszadik század egyik legünnepeltebb szerzője volt, mégis felolvastatta magának (hiszen akkor már gyakorlatilag vak volt) az elbeszéléseket, amelyeket küldtem, sőt mi több, nagyon tetszettek neki. [...]

Ifjú szeminaristaként a Villa Devotóban.
(© Mondadori Portfolio / Archivio GBB)

Meg is hívtam, hogy tartson néhány órát a *gaucho* téma jelenlétéről az irodalomban, és ő elfogadta; bármiről tudott beszélni, és sosem hordta fenn az orrát. Hatvanhat évesen buszra szállt Buenos Airesben, és nyolc órát utazott, éjjel, Santa Féig. Egyik alkalommal elkéztünk, mert amikor érte mentem a szállodába, megkérdezte, nem segítenék-e neki megborotválni. Gnosztikus volt, mégis minden este elszavalta a Miatyánkot, mert megígérte az édesanyjának, ahogyan azt is, hogy felveszi majd az utolsó kenetet. Csakis spirituális lelkületű ember írhatta le a következő sorokat: „Ábel halálát követően találkozott egyszer Ábel és Káin. A pusztaságban gyalogoltak, s messziről felismerték egymást, mert mind a ketten roppant magas termetűek voltak. A testvérpár leült a földre, tüzet rakott és evett. Hallgattak, ahogy a nap vége

felé hallgatni szokott a fáradt ember. Előbújt az égen egy csillag, még nem volt neve. A lángok fényénél Káin észrevette Ábel homlokán a kő nyomát, leejtette a kenyeret, amelyet épp a szájába készült venni, és bocsánatot kért a bűnéért. Ábel ezt felelte: »Te öltél meg engem, vagy én öltelek meg téged? Már nem emlékszem; együtt vagyunk, mint hajdan.« »Most már tudom, hogy valóban megbocsátottál – mondta Káin –, mert a felejtés megbocsátás. Én is megpróbálok majd felejtetni.«”

SPERA by Francesco with Carlo Musso © 2025 Mondadori

Libri S.p.A., Milano